

УДК 811.111'373.612.2:821.111(73)-1Плат
DOI <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2024-94-5>

МЕТАФОРА ЯК ДОМІНУЮЧИЙ МОВНИЙ ЗАСІБ У ПОЕЗІЇ СИЛЬВІЇ ПЛАТ

Воробйова М. О.

*студентка I курсу магістратури
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
майдан Свободи, 4, Харків, Україна
orcid.org/0009-0009-4014-7166
mariavorobyova8@gmail.com*

Кузнєцова О. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології
та методики викладання іноземної мови
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
майдан Свободи, 4, Харків, Україна
orcid.org/0000-0003-0098-1067
o.kuznietsova@karazin.ua*

Ключові слова: жанр,
ідіолект, ідіостиль,
інгерентна риса, сповідальна
поезія.

У статті висвітлено сутність понять «ідіостиль», «ідіолект» та «сповідальна поезія». У роботі досліджено різницю в поняттях «ідіостиль» та «ідіолект», на чому ґрунтується індивідуальний стиль та різні типи використання метафори в поезії Сильвії Плат. Для досягнення поставленої мети було виконано низку завдань, зазначених у роботі, та особливо дослідили метафору як інгерентну рису ідіостилу Сильвії Плат. Розкрито основні думки та підходи до визначення понять «ідіостиль» та «ідіолект» у вітчизняній науковій літературі. Проведено аналіз праць вітчизняних дослідників, в особливості С.Я. Єрмоленко та Л.О. Ставицької, що допомогло нам теоретично визначити зазначені вище поняття та в чому полягає їх чітка відмінність. Таким чином, «ідіостиль» можна позначати як індивідуальний стиль. Він своєю чергою розглядається як унікальний мовний вираз, що відображає індивідуальні особливості стилю авторки та її мовної експресії. За мету роботи поставлено дослідження особливостей індивідуального стилю та лінгвостилістичних особливостей ідіостилу авторки, зупинившись саме на метафорах. У роботі також використано такі методи дослідження, як аналіз, синтез, узагальнення інформації з опрацьованих теоретичних джерел, компонентний аналіз поетичного тексту. З'ясовано, що метафора є домінуючим мовним засобом у поезії Сильвії Плат задля передачі виразності та більшої емоційності, особливо за допомогою використання різних образів, які є нестандартними та емоційно насиченими. Як відомо, Сильвія Плат є однією з провідних фігур сповідального напрямку. Вона відверто розповідала про свої страхи, про особистий біль, начебто створюючи враження широкі бесіди з читачем. Результати дослідження засвідчують, що саме використання метфори дозволяє їй розширити межі мовлення, тим самим перетворити традиційні та закриті образи на могутні, потужні символи, які допомагають читачеві ще глибше відчувати її стани, емоції, страхи та почуття. Творчість Сильвії Плат відзначається певним поєднанням між особистим і універсальним, за допомогою якого вона висловлює загальні, але водночас закриті теми крізь призму власного досвіду.

METAPHOR AS A DOMINANT LINGUISTIC TOOL IN THE POETRY BY SYLVIA PLATH

Vorobiova M. O.

*1st Year Master's Degree Student
V. N. Karazin Kharkiv National University
Svobody Square, 4, Kharkiv, Kharkiv Oblast, Ukraine
orcid.org/0009-0009-4014-7166
mariavorobyova8@gmail.com*

Kuznietsova O. V.

*PhD in Philology, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of English Philology
and Foreign Language Teaching Methods
V. N. Karazin Kharkiv National University
Svobody Square, 4, Kharkiv, Ukraine
orcid.org/0000-0003-0098-1067
o.kuznietsova@karazin.ua*

Key words: *genre, idiolect, idiostyle, inherent feature, confessional poetry.*

This article highlights the essence of the concepts “idiostyle”, “idiolect” and “confessional poetry”. Besides, it explores the difference in the concepts of “idiostyle” and “idiolect”, the basis of the individual style, and different types of metaphors used in Sylvia Plath’s poetry. To achieve this goal, a number of tasks were carried out, and in particular, we studied metaphor as an inherent feature of Sylvia Plath’s idiostyle. The main views and approaches to defining the concepts of “idiostyle” and “idiolect” in the national scientific literature were revealed, too. Based on the analysis of the Ukrainian researchers’ works, especially S. Ya. Iermolenko and L. O. Stavytska, we have theoretically defined these concepts and their clear distinction. Hence, “idiostyle” can be defined as an individual style. It is seen as a unique linguistic expression that reflects the characteristics of the author’s style and linguistic expression. This work aims to study the characteristics of the author’s style and the linguistic and stylistic features of her idiostyle, focusing on metaphors. The paper also uses the following research methods: analysis, synthesis, the generalization of information from theoretical sources, and component analysis of the poetic text. It was found that metaphor is the dominant linguistic tool in Sylvia Plath’s poetry used to convey expressiveness and greater emotionality, especially through the usage of a variety of emotional and non-standard images. Sylvia Plath is known to be one of the leading figures of the confessional poetry movement. She spoke frankly about her fears and personal pain as if creating the impression of a sincere conversation with the reader. The study results show that using metaphor allows the author to expand the boundaries of speech, thus transforming traditional and taboo images into powerful symbols that help the reader “feel” her conditions, emotions, fears, and feelings even deeper. Sylvia Plath’s work is distinguished by a combination of the personal and the universal, through which she expresses general, yet private, themes through the lens of her own experience.

Постановка проблеми. Лінгвостилістичні особливості ідіостилію Сильвії Плат є предметом інтересу в контексті стилістики та мовознавства. Ця тема є основною в контексті розуміння особистіс-

ного підходу авторки до використання чітких мовних засобів та їх вивчення у власній творчості.

Попри наявні дослідження літературної творчості Сильвії Плат, у яких акцентується увага на її

поезії та прозі, деякі аспекти її ідіостилію залишаються невизначеними. Останні дослідження зосереджуються на аналізі виразних засобів та стилістичних прийомів, але є необхідність у більш глибокому вивченні лінгвостилістичних особливостей авторки, зокрема у використанні метафор. Це стає важливим, оскільки до цього моменту ніхто не займався групуванням метафор за тематичними категоріями в українському науковому просторі.

Сильвія Плат відома своїм виразним стилем, який поєднує у собі емоційну та відверту мову, таку собі сповідь авторки, що веде нас до дослідження її ідіостилію. Однак особливості лексичного вибору, синтаксичні рішення, мовна образність та її функції у створенні мовної атмосфери залишаються піддані додатковому аналізу.

Метою статті є дослідження особливостей індивідуального стилю Сильвії Плат, інгерентною рисою якого є метафора. Реалізація поставленої мети вимагає вирішення таких **завдань**: схарактеризувати поняття ідіостилію у сучасній лінгвістиці; розглянути жанр «сповідальної поезії» як середовище реалізації ідіостилію; схарактеризувати творчість Сильвії Плат як однієї із засновниць жанру «сповідальної поезії»; дослідити метафору як інгерентну рису ідіостилію Сильвії Плат.

Об'єктом дослідження виступає явище індивідуального стилю та особливості його реалізації. Для цього були вибрані тексти Сильвії Плат, які рідко становлять інтерес для дослідження, а **предметом** стають особливості індивідуального стилю Сильвії Плат.

Виклад основного матеріалу. Дослідженню індивідуального стилю письменників, мови їх творів присвячено велику кількість наукових праць. Значне місце відведено дослідженню індивідуальних стилів окремих письменників – представників різних періодів розвитку літератури, зокрема, основну увагу приділяють мовним особливостям творів. Також останнім часом учені ведуть дискусії з приводу вживання термінів «індивідуальний стиль», «ідіостиль», «ідіолект» та інші.

Дослідниця С.Я. Єрмоленко вважає, що індивідуальний стиль ґрунтується на поєднанні мови і мислення, на формуванні мовної картини світу, в якій об'єднані загальне та індивідуальне, загальне і одиничне [Єрмоленко, 2001].

Поряд з терміном «індивідуальний стиль» можна зустріти термін «ідіостиль», що «відображає індивідуальне світобачення і світосприймання письменника через окремі специфічні мовні засоби або оригінальне авторське використання» [Єрмоленко, 2001, с. 64]. Ідіостиль – «індивідуальний стиль, в якому виразні, марковані засоби мови утворюють певну систему» [Літературознавчий словник-довідник, 1997, с. 67].

Л.О. Ставицька у статті «Про термін «ідіолект» зазначає, що «ідіостиль» є індивідуальним стилем, сукупністю основних стилістичних особливостей, що характеризують твори того чи іншого автора в певний період чи крізь призму всієї його творчості» [Ставицька, 2009, с. 11]. «Ідіолект» дослідниця характеризує як певну сукупність індивідуальних особливостей, що характеризують мову окремого індивіда [Ставицька, 2009, с. 10].

Отже, визначаємо, що терміни «ідіостиль» та «ідіолект» повністю не можуть сприйматися як синонімічні поняття через ширшу сферу вживання терміна «ідіостиль». А ось «ідіостиль» можна позначати таким словосполученням, як «індивідуальний стиль».

Сповідальна поезія – надзвичайно цікавий поетичний жанр, який перебуває у фокусі уваги багатьох науковців. Перш ніж розглядати поняття сповідального жанру, треба звернутись до поняття жанру.

Під жанром розуміється категорія або тип літератури чи кіно, позначений певними спільними рисами або умовностями. Ці спільні риси можуть включати теми, структуру сюжету, місце дії, персонажів, мову та стиль [Murfin, Supryia, 2006, р. 147]. Визначаємо, що поняття жанру є важливим, оскільки дозволяє класифікувати, аналізувати та порівнювати різні твори в межах певної категорії. Відмінною рисою сповідальної поезії від попередніх стилів є сміливе змістове наповнення творів, що охоплює і розвиває шокуючі і травматичні теми для того часу, коли накладалися табу на такі теми, як психічні захворювання, наслідки травматичного досвіду, залежності, гендерні ролі, суїцидальні нахили, смерть і самогубство [The Cambridge Guide to Literature in English, 2006, р. 233]. Розквіт літературного руху сповідальної поезії припадає на 1960-ті роки. Відмінними ознаками сповідального напрямку в поезії є розповідь від першої особи, мінімальна дистанція між ліричним героєм і автором. У загальній атмосфері надзвичайно емоційної напруги поезія автобіографічна за змістом і оповідна за структурою [Beach, 2003, р. 154].

Найбільш яскравими представниками сповідальної поезії є Сильвія Плат з її твором “Ariel” (1965) та Енн Секстон зі своїми видатними творами “To Bedlam and Part Way Back” (1960) та “All My Pretty Ones” (1962). І Енн Секстон, і Сильвія Плат відіграли важливу роль у сповідальному напрямі як визначні поетеси та письменниці, які порушували феміністичні теми, зображуючи життя жінок у повоєнній Америці. Двох письменниць об'єднує і загальний тип героїні-жінки, що кидає виклик суспільним засадам [The Cambridge Guide to Literature in English, 2006, р. 69].

Звернімось до біографії Сильвії: поетеса народилася у самий розпал Великої депресії в місті

Бостон, почала друкуватися у середині 50-х, а 11 лютого 1963 року її не стало. Всього за десятиліття активної і плідної літературної діяльності Плат вдалося залишити після себе значну поетичну спадщину – кілька збірок віршів: «Колос та інші вірші» (“Colossus and Other Poems”, 1960), «Аріель» (“Ariel”, 1965), «Розсікаючи води» (“Crossing the Water”, 1971), «Зимові дерева» (“Winter Trees”, 1972), особисті щоденники, малу прозу, 44 графічних роботи, а також єдиний роман з яскраво вираженою феміністською спрямованістю – «Під скляним ковпаком» (“The Bell Jar”, 1963), опублікований спочатку під псевдонімом Вікторія Лукас [Uroff, 1977, p. 110].

До основних особливостей, що характеризують специфіку сповідальної поезії Сильвії Плат, можна віднести:

– втілення феміністських ідей: у творчості письменниці реалізація нових соціальних і культурних інтенцій відбувається не на матеріалі буденної старомодної повсякденності, а на новому фундаменті сприйняття жінки;

– подолання протиставлення чоловічої та жіночої гендерних моделей за допомогою ідеї андрогінності людської свідомості, що виявляється в інтелектуальній творчості. Через свою творчу сутність людина підноситься над реальністю соціальних приписів і прийнятих моделей поведінки [Гонсалес-Муніс, 2014, с. 39];

– формулювання феміністських ідей на загальних гуманістичних засадах. Важливі і масштабні соціально-політичні події, що відбувалися у світі за життя письменниці, не могли не відбитися в її особистому досвіді, але при цьому проявлялися в її творчості лише як загальний контекст, не формуючи системи імперативних принципів;

– сповідальний характер поезії, який яскраво репрезентує широкий спектр почуттів автора, виражає його сутність, що породжує індивідуальний, неповторний авторський стиль.

З метою визначення особливостей творчості авторки в першому розділі було проаналізовано її біографію та виокремлено особливості поетичних творів. З огляду на те, що твори Сильвії Плат належать до жанру сповідальної поезії та у світлі подій з її життя було виокремлено, що інгредієнтною рисою є метафора. Під час опрацювання матеріалу, а саме трьох творів авторки “Zoo-Keeper’s Wife”, “Candles” та “Face Lift”, також було виділено 4 основні теми, які розкриває Плат, використовуючи метафори, та які типи метафоричних перенесень вона використовує.

Першою темою є **метафори, пов’язані з хворобами, смертю та депресією.**

(1) *I’m twenty,*

Broody and in long skirts on my first husband’s sofa, my fingers

*Buried in the lambswool of the dead poodle;
I hadn’t a cat yet [Plath, 1961].*

“Buried in the lambswool of the dead poodle” – метафора про глибоку пригніченість та бажання «приховатися» від світу після втрати близької людини, що приводить нас до однієї з головних тем Сильвії Плат та взагалі жанру сповідальної поезії – смерті. Також авторка згадує події свого двадцятиріччя, коли вона почувалася пригніченою та перебувала на межі суїциду.

Друга тема – метафори, пов’язані зі світлом та тінню.

У своїх роботах Сильвія Плат дуже часто використовує метафори, пов’язані зі світлом та тінню. Це пов’язано, без сумніву, з життєвим шляхом авторки, особливо з усіма перешкодами та проблемами, які траплялися на її шляху. Розглянемо типові приклади, які належать до цього розділу:

(2) *They are the last romantics, these candles:*

*Upside-down hearts of light tipping wax fingers,
And the fingers, taken in by their own haloes,
Grown milky, almost clear, like the bodies of saints [Plath, 1960].*

У куплеті спостерігаємо використання таких метафор, як: “They are the last romantics, these candles”. У цьому випадку свічки порівнюються з відчайдушними романтиками. Наступна метафора куплету – “Grown milky, almost clear, like the bodies of saints”. Тут поетеса порівнює свічки з тілами святих. “Upside-down hearts of light tipping wax fingers” – ця метафора описує свічки як об’єкти, які випромінюють світло, яке танцює на стінах і на підлозі.

Третя тема – метафори для опису відносин з чоловіком.

Цей розділ присвячено метафорам, які Сильвія Плат використовує для опису відносин з її чоловіком Тедом Хьюзом – британським поетом. Їхні відносини були неймовірно складними, ментально та фізично, бо чоловік морально вбивав Сильвію, піднімав руку на неї та зраджував. Розглянемо приклади цих метафор нижче:

(3) *I pretended I was the Tree of Knowledge.*

I entered your bible, I boarded your ark

*With the sacred baboon in his wig and wax ears
And the bear-furred, bird-eating spider*

Clambering round its glass box like an eight-fingered hand.

I can’t get it out of my mind [Plath, 1961].

В уривку поетеса метафорично описує процес життя з чоловіком Тедом Хьюзом, який вона не може забути. Життя з ним було занадто травматичним для Сильвії Плат, тому розглядаємо цю метафору як позначення її депресивного стану: “I pretended I was the Tree of Knowledge / I entered your bible, I boarded your ark”. Таким чином, вона стала Деревом пізнання Добра та Зла (Біблійна метафора).

Наостанок, четверта тема – метафори, які описують питання рівноправності жінок.

Творчість авторки не можна розглядати поза контекстом її біографії, тому треба зазначити, що батько Сильвії використовував жорстокі методи виховання і саме тому Сильвія Плат розуміла важливість висвітлювання цієї теми, особливо у 1950-их роках. Нижче розглянемо приклад використання цих метафор:

(4) *Drag up false, Edwardian sentiments,*

And I remember my maternal grandmother from Vienna.

As a schoolgirl she gave roses to Franz Josef.

The burghers sweated and wept. The children wore white.

And my grandfather moped in the Tyrol,

Imagining himself a headwaiter in America [Plath, 1960].

В уривку поетеса застосовує таку метафору, як *Edwardian sentiments*. Йдеться про питання рівноправності жінок у світі. “*Edwardian sentiments*” – Декларація про Почуття, яка була підписана 19 липня 1848 року 68 жінками і 32 чоловіками-делегатами. Таким чином, у метафорі поетеса уособлює всі права жінок, які згадуються в тексті декларації. Сильвія Плат завжди піддавала критиці соціальні норми та вела боротьбу, щоб жінки мали рівні права з чоловіками.

Таким чином, ми здійснили аналіз трьох творів Сильвії Плат, проаналізували 4 основні теми, які розкриває авторка, використовуючи метафори, та які типи метафоричних перенесень вона використовує.

Так, здебільшого авторка застосовує метафору для того, щоб передати власні емоції та переживання. Також за допомогою метафори вона виражає зовнішній вигляд, характеристики людей, предметів, явищ, процесів. Поетеса часто надає метафорам психологічної функції, відтворюючи за допомогою них події свого життя. За допомогою метафор Плат також оцінює людей, предмети, явища, процеси.

Висновки і перспективи подальших розробок. У результаті проведеної наукової розвідки було з’ясовано, що інгерентною особливістю індивідуального стилю Сильвії Плат є вживання великої кількості метафор, тому було виділено 4 основні теми (хвороби, смерть та депресія; світло та тінь; опис відносин з чоловіком; опис питання рівноправності жінок), для опису яких вона і використовує метафори. Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо в дослідженні функцій метафор та інших мовних засобів у роботах Сильвії Плат.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гонсалес-Муніс С.Ю. Сповідальний модус поезії Енн Секстон, Сильвії Плат, Едрієнн Річ. *Наукові записки ХНПУ ім. Г.С. Сковороди*, 2014. С. 37–44.

2. Єрмоленко С.Я. Українська мова : короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
3. Літературознавчий словник-довідник / Авт.-уклад. Р.Т. Громяк, Ю.І. Ковалів та інші. Київ : Академія, 1997. 752 с.
4. Ставицька Л.О. Про термін ідіолект. *Українська мова*. № 4. 2009. С. 3–15.
5. Beach C. The Cambridge Introduction to Twentieth-Century American Poetry. Cambridge University Press, 2003. P. 154–167.
6. Murfin Ross C., Supryia M. Ray. Bedford glossary of critical and literary terms. M.: Ray. 2nd ed. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2006. 540 p.
7. Plath S. Zoo-Keeper’s Wife. URL: <https://allpoetry.com/Zoo-Keeper%27s-Wife>.
8. Plath S. Candles. URL: <https://allpoetry.com/Candles>.
9. Plath S. Face Lift. URL: <https://allpoetry.com/Face-Lift>.
10. The Cambridge Guide to Literature in English / ed.: D. Head. 3rd ed. Cambridge University Press, 2006. 1275 p.
11. Uroff M.D. Sylvia Plath and Confessional Poetry: A Reconsideration. *The Iowa Review*. 8(1), 1977. P. 104–150.

REFERENCES

1. Beach, C. (2003) The Cambridge Introduction to Twentieth-Century American Poetry. *Cambridge University Press*, pp. 154–167.
2. Honsalies-Munis, S.Yu. (2014) Spovidalnyy modus poezii Enn Sekston, Sylvii Plat, Edrienn Rich [The confessional modus of the poetry by Anne Sexton, Sylvia Plath, and Adrienne Rich]. *Naukovi zapysky KhNPU im. H.S. Skovorody*, pp. 37–44.
3. Iermolenko, S.Ya. (2001) Ukrainska mova: korotkyi tлумachnyi slovnyk lnhvistychnykh terminiv [The Ukrainian language: a short explanatory dictionary of linguistic terms]. Kyiv: Lybid.
4. Literaturoznavchyi slovnyk-dovidnyk (1997). [Literary dictionary and reference book]. Kyiv: Akademiia.
5. Murfin, Ross C., Ray, Supryia M. (2006) Bedford glossary of critical and literary terms. M.: Ray. 2nd ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
6. Plath, S. Zoo-Keeper’s Wife. Retrieved from: <https://allpoetry.com/Zoo-Keeper%27s-Wife>.
7. Plath, S. Candles. Retrieved from: <https://allpoetry.com/Candles>.
8. Plath, S. Face Lift. Retrieved from: <https://allpoetry.com/Face-Lift>.
9. Stavtyska, L.O. (2009) Pro termin idiolekt [About the term idiolect]. *Ukrainska mova*, pp. 3–15.
10. The Cambridge Guide to Literature in English (2006). Cambridge University Press.
11. Uroff, M.D. (1977) Sylvia Plath and Confessional Poetry: A Reconsideration. *The Iowa Review*. 8(1), pp. 104–150.